

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-372-9-50>

**PROCEDURAL TERMS IN THE SYSTEM OF GUARANTEES
OF INVOLABILITY OF PROPERTY RIGHTS IN CRIMINAL
PROCEEDINGS**

**ПРОЦЕСУАЛЬНІ СТРОКИ У СИСТЕМІ ГАРАНТІЙ
НЕДОТОРКАНОСТІ ПРАВА ВЛАСНОСТІ
У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ**

Kulebyakin V. O.

*Postgraduate Student at the Department
of Criminal Law and Process,
Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University
of Management and Law
Khmelnytskyi, Ukraine*

Кулебякін В. О.

*аспірант кафедри кримінального
права та процесу,
Хмельницький університет
управління та права
імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький, Україна*

У частині першій ст. 7 Кримінального процесуального кодексу України задекларовано, що зміст та форма кримінального провадження повинні відповідати загальним засадам кримінального провадження, серед яких у п. 9 цієї ж частини статті визначено однією з засад – недоторканість права власності [1]. Вказана норма процесуального закону кореспондується із статтею 41 Конституції України, яка гарантує кожному право вільно володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю, вказує на непорушність права приватної власності та неприпустимість його протиправного позбавлення [2] та статтею 1 Протоколу до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, якою визначено право кожної фізичної чи юридичної особи мирно володіти своїм майном [3]. Така увага, яка привернута до недоторканості права власності, вказує на особливе місце цього права в системі гарантій прав та свобод людини і громадянина. Однак, на відміну від права на життя та здоров'я, право власності не є абсолютним – у випадках щодо обсягу та порядку, визначених законом, особа може бути обмежена або навіть позбавлена цього права [4]. Найбільш часто законного обмеження право власності може зазнавати під час кримінального провадження.

Зміст гарантій недоторканості права власності розкрито у ст. 16 КПК України, якою визначено, що у законний спосіб право власності може бути обмеженим під час кримінального провадження виключно на

підставі вмотивованого судового рішення і виключно в порядку визначеному процесуальним законом. У КПК України окремо визначено про можливість тимчасового вилучення майна без судового рішення [1].

Важливу роль в регламентації обмеження або позбавлення особи права власності під час здійснення кримінального провадження відведена процесуальним строкам. Саме вони визначають межі легітимного втручання в таке право.

Порядок тимчасового вилучення майна врегульовано главою 16 КПК України, аналізуючи зміст якої ми не знайдемо жодного формально визначеного процесуального строку, яким встановлено період протягом якого вилучене майно перебуває у статусі тимчасово вилученого. Тому для визначення строків-періодів протягом яких майно слід вважати тимчасово вилученим визначимось з випадками такого тимчасового вилучення. Такими, згідно ст. 168 КПК України, є: тимчасове вилучення майна у затриманій особі; під час проведення огляду; під час проведення обшуку. Таким чином перебіг процесуального строку від якого слід обраховувати період тимчасового вилучення майна пов'язаний з строком-моментом вчинення процесуальної дії під час якої таке майно вилучено. Регламентація усіх періодів тимчасового вилучення майна, у вказаній главі, пов'язана зі вчиненням визначених процесуальним законом дій, щодо такого майна (визнання тимчасового вилучення безпідставним прокурором, накладення або відмова у накладенні арешту на майно, несвоєчасне звернення з клопотанням про накладення арешту на майно або відсутність вмотивованого судового рішення після спливу 72 годин від такого звернення, скасування арешту на майно, постановлення вироку щодо кримінального проступку. Окреслені підстави припинення тимчасового вилучення майна визначені у ст. 169 КПК України [1].

На перший погляд така регламентація є достатньо чіткою та однозначною. Однак, частина 5 ст. 171 КПК України вимагає негайно повернути тимчасово вилучене майно, якщо клопотання про арешт тимчасово вилученого майна подано пізніше наступного дня від моменту вилучення, а в разі проведення обшуку пізніше ніж через сорок вісім годин від моменту такого вилучення. В силу ч. 1 ст. 172 КПК України клопотання про арешт майна розглядається не пізніше двох днів з дня надходження до суду такого клопотання, але відповідно до ч. 3 цієї статті слідчий суддя, суд може повернути клопотання про арешт майна суб'єкту звернення надавши строк для усунення недоліків – 72 години. Звернемо увагу, що ч. 6 ст. 173 КПК України наголошує на поверненні тимчасово вилученого майна, якщо протягом 72 годин з дня надходження до суду

такого клопотання не постановлено ухвалу про його арешт. Вважаємо, що вказана норма процесуального закону не узгоджується з нормою ч. 3 ст. 172 КПК України, оскільки в разі надання строку для усунення недоліків тривалістю 72 години, слідчий суддя, суд буде потребувати часу для вирішення такого клопотання. А цей час очевидно буде перевищувати 72 години, які визначені ч. 6 ст. 173 КПК України. Можемо припустити, що законодавець формулюючи таким чином процесуальну норму мав на увазі початок перебігу сімдесяти двох годинного періоду з моменту звернення з клопотанням після усунення недоліків, однак таке формулювання частини статті є очевидно неоднозначним. Вказане вище дозволяє сформулювати висновок про те, що необхідно вдосконалити процесуальну норму ч. 6 ст. 173 КПК України. Цю норму ми пропонуємо викласти у такій редакції: «Ухвалу про арешт тимчасово вилученого майна слідчий суддя, суд постановляє не пізніше двох днів із дня знаходження до суду клопотання про арешт майна. У разі повернення клопотання та надання строку для усунення недоліків слідчий суддя, суд постановляє ухвалу не пізніше наступного дня від дня повторного знаходження до суду клопотання про арешт майна, інакше таке майно повертається особі, у якої його було вилучено».

Підсумовуючи викладене констатуємо, що строк-період протягом якого майно перебуватиме в статусі тимчасово вилученого у наведених випадках, може становити: один день від моменту вилучення (або 48 годин в разі проведення обшуку), якщо слідчий не звернеться з клопотанням про арешт такого майна, інакше майно підлягає поверненню; до вказаного строку може бути додано 72 години визначені ч. 6 ст. 173 КПК, які відведені для вирішення питання про арешт такого майна слідчим суддею, судом.

Викладений перелік процесуальних строків варто доповнити процесуальними строками, якими регламентовано тимчасове вилучення майна у кримінальних провадженнях, щодо вчинення кримінального проступку. Так п. 5 ч. 1 ст. 169 КПК України містить бланкетну норму, яка скеровує до тих процесуальних норм, якими урегульовано особливості досудового розслідування кримінальних проступків. Так у абзаці 2 ч. 1 ст. 298-3 КПК України визначено, що вилучені речі та документи зберігаються до розгляду в суді провадження про кримінальний проступок [1]. Таким чином, процесуальний строк тимчасового вилучення майна залежить від строку досудового розслідування та судового розгляду кримінального провадження щодо кримінального проступку.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 169 КПК України прокурор наділений повноваженнями винести постанову, якою визнати безпідставним вилучення майна. Очевидно, що таке процесуальне рішення може бути прийнято прокурором у межах визначених вище процесуальних строків-періодів.

Досліджуючи п. 4 ч. 1 ст. 169 КПК України звернемо увагу, що останній визначає підставою припинення тимчасового вилучення майна – скасування арешту, а також ч. 3 цієї ж статті, зобов'язує слідчого прокурора в разі скасування чи часткового скасування арешту майна негайно вжити заходів для виконання судового рішення. Вказане дає підстави стверджувати, що майно на яке накладено арешт продовжує перебувати в статусі тимчасово вилученого майна. Однак, процесуальна норма ч. 1 ст. 167 КПК України, визначає, що тимчасовим вилученням майна є фактичне позбавлення підозрюваного або осіб, у володінні яких перебуває зазначене майно, можливості володіти, користуватися та розпоряджатися ним *до* вирішення питання про арешт майна або його повернення, або його спеціальну конфіскацію в порядку, встановленому законом [1]. Таким чином прийменник «до» застосований законодавцем при нормотворенні дає підстави стверджувати, що після вирішення питання про арешт майна таке майно не буде вважатися тимчасово вилученим, що суперечить названим вище п. 4 ч. 1 та ч. 3 ст. 169 КПК України.

Як підсумок викладеного, враховуючи особливе місце недоторканості права власності у системі гарантій конституційних прав та свобод особи, зважаючи на основні засади кримінального провадження, якими дозволено легітимне втручання у право власності на підставі вмотивованого судового рішення (ч. 1 ст. 16 КПК України), а також те, що ч. 2 ст. 16 КПК України допускає таке втручання, як виняток з загального правила, вважаємо, що до глави 16 КПК України необхідно внести зміни, якими виокремити процесуальний статус тимчасово вилученого майна, як майна, що вилучено без вмотивованого судового рішення. Наведене дозволить здійснити подальшу регламентацію процесуальними строками дозволених меж втручання у гарантовану недоторканість права власності.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>;

2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>;

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року з поправками, внесеними відповідно до положень Протоколів № 11, 14 та 15 з Протоколами № 1, 4, 6, 7, 12, 13 та 16. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#n525;

4. Дрозд А.В. Забезпечення недоторканості права власності у кримінальному провадженні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юридичних наук : спец. 12.00.09. Харків, 2019. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/f665b2d5-5793-46d7-b23a-a2b625fd9f80>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-372-9-51>

ON THE CONCEPT OF THE DEVELOPMENT OF THE SYSTEM OF FORENSIC SUPPORT FOR THE TRIAL OF CRIMINAL CASES

ПРО КОНЦЕПЦІЮ РОЗБУДОВИ СИСТЕМИ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ

Myroshnychenko Yu. M.

*Candidate of Law,
Chairman of the Illichivsk District
Court of Mariupol, Donetsk Region
Mariupol, Ukraine*

Мирошніченко Ю. М.

*кандидат юридичних наук,
голова Іллічівського районного суду
міста Маріуполя Донецької області
м. Маріуполь, Україна*

Нині в Україні, попри теоретичне обґрунтування криміналістики як галузі наукового знання, що розробляє засоби, прийоми і методи збирання, оцінки та використання доказів у кримінальному судочинстві, фактично (за змістом) вона переважно включає лише положення, що стосуються здійснення досудового розслідування. Це стримує її подальший розвиток у напрямі застосування досягнень природничих і технічних наук до вирішення завдань судового провадження [1, с. 381].

Водночас у спеціальних літературних джерелах не перший рік активно обговорюються проблеми «судової криміналістики», «криміналістики судової діяльності», «тактики і методики судового